

lemektedir (IV, 113-115; Irak makamında-ki durağın notası da aynı sayfalarda yer almaktadır; durağın notası için ayrıca bk. a.mlf., *Türk Musikisi Klasiklerinden Temcit-Na't-Salat-Durak*, s. 41-42).

BİBLİYOGRAFYA :

Cevdet, *Tarih*, II, 180; *Sicill-i Osmânî*, I, 411, 412; Subhi Ezgi, *Nazarî-Amelî Türk Musikisi*, İstanbul 1940, IV, 113-115; a.mlf., *Türk Musikisi Klasiklerinden Temcit-Na't-Salât-Durak*, İstanbul 1945, s. 41-42; "Mehmed Emin Efendi, Kazasker", *TA*, XXIII, 408; Öztuna, *BTMA*, II, 40-41.

HASAN AKSOY

MEHMED EMİN EFENDİ,

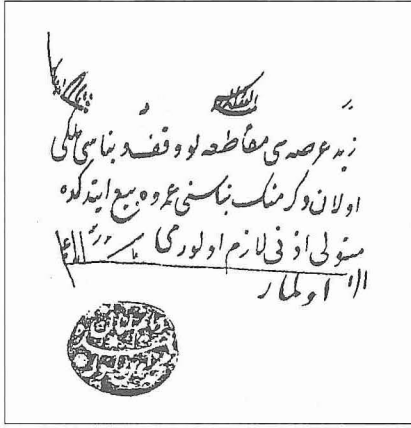
Sâlih efendizâde

(ö. 1191/1777)

Osmanlı şeyhülislâmı.

1117'de (1705) Edirne'de doğdu. II. Mustafa'nın Anadolu kazaskerliği pâyesiyle imamı olan Topkapılı Sâlih Efendi'nin oğludur. Miyop olması sebebiyle gözlük kullandığı için Camgöz lakabıyla da anılır. Tahsilini medresede ve özel hocalardan tamamladıktan sonra on beş yaşında müderris oldu (1132/1720). Çeşitli müderrislik ve kadılıklarda bulundu. 1160'ta (1747) Selânik, 1166'da (1753) Şam, 1171'de (1758) Medine, 1174'te (1761) İstanbul kadısı oldu.

1181'de (1767) önce Anadolu kazaskerliği pâyesini aldı, 1184'te (1770) bilfiil kazaskerliğe getirildi. 1188'de (1774) Rumeli kazaskeri oldu. Bu görevdeyken 29 Cemâziyelevvel 1189'da (28 Temmuz 1775) İvazpaşazâde İbrâhim Beyefendi yerine şeyhülislâmiğe tayin edildi. Bir yıl dört ay bu görevde kaldıktan sonra idaredeki gevşekliği, hatta kendi maiyetindekilere bile söz geçirememesi sebebiyle 19 Şevval 1190'da (1 Aralık 1776) azledildi ve İstanbul'dan uzaklaştırılarak Bursa'ya gönderildi. 4 Muharrem 1191'de (12 Şubat 1777) vefat etti ve Emîr Buhârî Camii hazînesine defnedildi. Şem'dânizâde Süleyman Efendi, onun 130 mülâzımın müderrislik imtihanı sırasında azledilip Üsküdar'daki konağına nakledildiğini, azil sebebinin çok olduğunu, artık mûsamaha gösterilir tarafı kalmadığını, adamlarının uygunsuz işler yaptıklarını ifade eder (*Mûri't-tevârih*, III, 43). Diğer kaynaklarda cömertliği, dostlarına ve fakirlere yardımı, ayrıca vefakâr tavırlarıyla anılır. Çarşamba'da Murad Molla Tekkesi'ne "nân-bahâ" ve "hatm-i hâcegân" ücretleri, Topkapı'da evinin yakınındaki Ahmed Paşa Camii görevilerine ücretler ve medresede kalan-

Sâlih efendizâde Mehmed Emin Efendi'nin mühürlü fetvası (*İlmiyye Salnâmesi*, s. 545)

lara yine nân-bahâ adıyla vakıflar tahsis ettiği bilinmektedir.

Bazı kaynaklarda yemek meraklısı olduğu, zaman zaman padişah için de yemek hazırlayıp gönderttiği belirtilir. Devlet memurlarının ramazan ayında Bâbü'lî'deki iftarlarının ertesi günü şeyhülislâm konağında iftara katılmaları onun döneminde âdet haline gelmiştir. Kendisinin oldukça muğlak ibareli on beş varaklık yazma halinde bir biyografi risâlesi bulunmaktadır (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3380). Kaynaklarda herhangi bir eserinden bahsedilmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Salihzâde Muhammed Emin Efendi Terce-me-i Halî, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3380; Şem'dânizâde, *Mûri't-tevârih* (Aktepe), III, 43; *Devhatü'l-meşâyih*, s. 106; Cevdet, *Tarih*, II, 48-49; *İlmiyye Salnâmesi*, s. 543-545 (iki fetva örneği); Danişmend, *Kronoloji*, V, 144.

MEHMET İPŞİRLİ

MEHMED EMİN PAŞA, Kıbrıslı

(1813-1871)

Osmanlı sadrazamı.

Kıbrıs'ın Baf kazasında doğdu. Babası Hazine-i Hümayun kethüdâsı Mehmed Emin Efendi'nin kardeşi Hüseyin Efendi'dir. Amcası sayesinde İstanbul'a giderek Enderun'da Hazine Odası'na kabul edildi. Hassa 4. Alayı'nın 2. Taburu'nda yüzbaşı olarak askerliğe başladı ve Mâbeyn-i Hümayun Karakolu'na verildi. 1833-1834 yıllarında Londra ve Paris'te eğitimine

devam etti. Dönüşünde kolağası oldu. Hassa Ordusu'nun 5. Alayı'nın 2. Taburu'nda binbaşı olarak görevlendirildi. Fakat öğrenimini tamamlamak ve Osmanlı talebelerine nezaret etmek için tekrar Paris'e gönderildi. Sultan Abdülmecid'in cülûsunda (1839) İstanbul'a geldi. Miralay rütbesine yükselerek Tophane'ye, oradan da mirlivâlikla Tophane Meclisi üyeliğine getirildi (1839-1840). Başarılı hizmetleriyle sultanın dikkatini çekince Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî'ye tayin edildi (1840). Burada iken bir süre redif askeri celbi için Sinop, Kastamonu, Bolu ve Ankara'ya gitti. Ancak 1843 tensikatında mülkiye hizmetlerinde kullanılmak üzere mirlivâlik rütbesi mîr-i ümerâlîğe dönüştürülünce altı ay kadar açıkta kaldı. Aralık 1844 tarihinde tekrar fiilî göreve çağrılarak Akkâ Kalesi kumandanlığına ve bir yıl sonra Kudüs mutasarrıflığına gönderildi. 1846'da mîr-i mîrânlık rütbesine yükseltildi. Fakat 1847'de azledilip altı aylık bir bekleme süresinin ardından rütbesiyle bağdaşmayan bir görev olan Tırnova kaymakamlığına tayin edilince istifa etti.

Tophane Müşiri Ahmed Fethi Paşa'nın himmetiyle oldukça önemli bir görev olan Belgrad muhafızlığına tayin edildiyse de bir ay gibi kısa bir süre sonunda görevinden alındı (1848). İki ay bekleddikten sonra Tırhala mutasarrıflığına tayini çıktı. Ancak göreve başlamadan yine Ahmed Fethi Paşa'nın yardımıyla vezir rütbesiyle taltif edilerek Londra sefâretine gönderildi. Londra'da bulunduğu sırada Osmanlı Devleti'nin karşı karşıya geldiği Macar mültecileri sorununun çözümünde önemli rol üstlendi. Bu sırada Halep'te çıkan isyanın Mehmed Emin Paşa gibi tecrübeli bir asker tarafından bastırılacağı düşünüldüğünden merkeze çağrıldı ve Halep valiliğine gönderildi (1850). Burada isyanı bastırdı ve asayiş sağladı. Onu çekemeyenler tarafından Girit valiliğine tayin gerekçesiyle İstanbul'a davet edilince istifa etti. Ertesi yıl Şam civarında çıkan karışıklıkları bertaraf etmek için kendisine ihtiyaç duyulması üzerine tekrar asil görevine çağrıldı ve Arabistan ordusu müşirliğine tayin edildi (1851). Böylece ordunun en üst rütbesine ulaşmış oldu. Ancak bütün iyi niyetine ve gayretlerine rağmen karışıklıkları önleyemeyince görevinden alındı (1853) ve birkaç ay bekleddikten sonra Edirne valiliğine gönderildi. 1854 yılı başlarında cehalet ve tedbirsizliği yüzünden Osmanlı donanmasının Sinop'ta Ruslar tarafından yakılmasına sebep olan Mahmud Paşa-